

Wandeling door Terheijden deel 2

*Een wandeling langs de randen
en op die plaatsen waar in februari
1953, de zee ophield*

Een vervolg op „Waar anderen snel aan
voorbij gaan, staan wij even stil”.

Heemkundekring “De Vlasselt”

Start Dorpsplein

Op de plaats waar nu de “Vrijheidsmuur” staat, de hoek Raadhuisstraat Markstraat, stond van 1840 tot 1929 het eerste gemeentehuisje van Terheijden (gebouwd van oude materialen van het kasteel Bergvliet aan de Vrachelse heide).

Daarna heeft erop die plaats een groot wit heilig hart beeld gestaan.

Daar waar nu de lage stenen muurtjes zijn, links de Markstraat in en rechts de Raadhuisstraat in, stond een gietijzeren hek die een afscheiding vormde tussen de openbare weg en het kerkhof (tot in de 19^e eeuw). Het was geen openbare begraafplaats maar een tuin rondom de kerk waar de R.K.doden hun laatste rustplaats vonden.

Vroeger begroef men rijkere mensen in de kerk. De vloer van de kerk is ooit geplaveid geweest met grafzerken (rijke stinkers). Twee grafzerken zijn nog bewaard gebleven.

We lopen de Markstraat in en gaan achter de kerk om.

U loopt nu van oost naar west. Vroeger was dit de meest voorkomende richting waarin kerken gebouwd werden. De eerste zonnestralen konden zodoende het altaar verlichten dat op het priesterkoor was opgesteld. Bij de hoofdentree van de kerk zien we verschillende bordjes aan de muur bevestigd. Een daarvan is een ‘Blue Schild’.

Het blauwwit bordje houdt in dat het een rijksmonument is met een UNESCO bescherming.

‘Achter de beukenhaag liggen’ (een uitdrukking dat men begraven is). U ziet hier een kerkhof met veel monumentale praalgraven en grafzerken. Wanneer u doorloopt ziet u een muurtje als afscheiding tussen het Katholieke en Protestantse kerkhof. Een situatie die heel weinig voorkomt. Het betreft een heel oud symbool wat de verstandhouding tussen het overwegend katholieke de protestantse gemeenschap van het vroegere Terheijden weergeeft.

Dat het protestantse kerkhof daar ligt is een gevolg van het feit dat de kerk een tijd door de protestanten in gebruik is geweest. Een van de afspraken (in 1829) tussen de beide geloofsgemeenschappen was o.a. wanneer iemand op het protestantse kerkhof werd begraven en men vanuit de Markstraat zou komen, de uitvaartstoet niet binnendoor, dus langs de hoofdingang van de katholieke kerk mocht gaan. En de katholieken kwamen niet via het protestantse kerkhof.

Raadhuisstraat 2 voormalig Gemeentehuis Terheijden van 1929 tot 1996.

Architect Joh. Berben uit Breda.

Bakstenen gevels met risaliserende trapgevels, topmakelaars met vazen, leien tentdak, opengewerkt siertorentje met piroen, enkele kleine dakkapellen met leien schild en piroen. Trap met brede ligging, pilasters met sierbal en leeuw (draagt het wapen van Terheijden) van F. Lenaerts.

Raadhuisstraat 'De Gouden Leeuw'

Momenteel door de derde generatie Weterings uitgebaat. In de jaren zestig wijd in de omtrek bekend om zijn dansavonden en soos 'Eldorado' Links naast hotel-café-restaurant 'De Gouden Leeuw' enkele mooie intact gehouden gevels.

Raadhuisstraat 4

Herenhuis uit 1932. Bakstenen gevel, risaliserend met erker, samengestelde ramen, ingang met luifel, schilddak met verbeterde Hollandse pannen, deels leipannen en dakkapellen met leipannen. Gebouwd als ambtswoning en bewoond geweest door secretaris en burgemeester.

Naast de voordeur ziet u een schildje met het gemeentewapen van Terheijden. Deze schildjes zijn door de gemeente aan de bewoners van gemeentelijke monumenten aangeboden, anders dan rijksmonumenten die geen schildje als kenmerk dragen.

Raadhuisstraat 6

Secretarishuis. Herenhuis uit 1910 gebouwd onder architectuur van M. Dijkers en A. van Alphen. Baksteen gevel met plint en spekbanden, risaliserende topgevel met fronton, jaarsteen en balkon met Jugendstil hek. Waterlijsten, hardstenen dorpels, sierankers verdieping met stolpramen. Originele deuren, schilddak met geglazuurde tuile- du- Nord pannen en piroen. Aanbouw onder zadeldak met topgevels in baksteen met spekbanden Ceramische mozaïektableau.

Raadhuisstraat 29

Woonhuis en achterhuis uit de 18de eeuw Gebosseerd gepleisterde lijstgevel (rustica motief) ingang met lijst en pilaster, bovenlicht met levensboom, zijgevel met halfvenster, zolder met kloostervenster, gevlochten metselwerk in top zijgevels, zadeldak met verbeterde oud-Hollandse pannen. Achterhuis onder zadeldak met

oud-Hollandse pannen. Tuinmuur met steunberen en ezelsrug.

Raadhuisstraat 31 Rijksmonument

Woonhuis uit 1875. Gebouwd door burgemeester Rombouts en zijn ongehuwde dochters (de dames Rombouts).

Lijstgevel in gebosseerde blokken, geruwd, fries met consoles en sierplint, stolpramen met omlijsting en kuiven, ingang met pilasters. Balkon gedragen door consoles, met ijzeren sierhek erboven. Paneelvoordeur met sierrooster, schilddak met verbeterde Hollandse pannen. Koetshuis ernaast onder zadeldak met verbeterde Hollandse pannen. Gevel met sierpleisterwerken, top met rondvenster. Achterbouw onder wolfsdak met serre.

Raadhuisstraat 33-35

Bedrijfswoning uit de 17de of 18de eeuw.

Voormalig winkelhuis en nog eerder een boerderij. Bakstenen topgevel in 1939 gewijzigd in winkel en boerderij. Nu is het weer één pand.

Zadeldak met oud Hollandse pannen, de aanbouwen links en achter hebben eveneens een zadeldak, het kleine aanbouwtje voor heeft een lessenaarsdak.

In de jaren 50-60 had de familie Diepstraten hier de winkel waarvan het raam links de etalage was van een filiaal van Jamin en rechts de handel in elektronische apparatuur.

Raadhuisstraat 18

Woonhuis uit de 17de of 18de eeuw.

Witgepleisterde lijstgevel met grijze plint, glas-in-lood bovenlichten, portiek met paneeldeur. Aanbouw onder platdak uit 1908.

Vroeger is tot 1933 t.p.v. het linker raam een winkelpui geweest.

Raadhuisstraat 20

Woonhuis uit de 17de of 18de eeuw. Grijs geverfde bakstenen gezwenkte lijstgevel en grijze plint. oude zijgevels in ijsselsteen, wolfdak met oud Hollandse pannen. In 1907 verbouwd van woonhuis tot winkelhuis met bakkerij. In het Bovenlicht een schaaap met de tekst geborgenheid dit geeft op een andere manier dat gene aan waarom men vroeger een levensboom boven de voordeur aanbracht. Voorheen het snoepwinkeltje van Mieke Verlegh.

Raadhuisstraat 22-24

Woonhuis uit de 17de of 18de eeuw. Witte gebosseerde gepleisterde lijstgevel met zwarte plint, zijgevels in ijsselsteen, sierankers in zijgevel 18de eeuws, zadeldak met oud Hollandse pannen, ingang met kroonlijst en pilasters, paneeldeur met gietijzeren rooster, glas-in-lood bovenlichten, opkamer, kelder en balken plafond.

Raadhuisstraat 26 Rijksmonument
`Het Hooghuis` herenhuis in Empirestijl rond 1800 (deels) herbouwd.

Bakstenen lijstgevel. Ingang met pilaster en lijst met consoles en T-ramen. Zadeldak met oud Hollandse pannen. Dakkapellen met gevleugelde wangen, Empire elementen en aan weerszijden een lagere aanbouw onder zadeldak. Dakkapel met fronton en Oud- Hollandse pannen.

Vanaf 1931 woont hier al onafgebroken een huisarts. Maar ook in het verleden was dit het adres van de dokter. Vanaf 1785 tot aan zijn overlijden in 1839 woonde dokter Segers hier. Segers was tevens schout en daarna de 1e Burgemeester van Terheijden. In dit pand hebben ook twee notarissen kantoor gehouden.

Raadhuisstraat 45-47 Rijksmonument
`De Gekroonde Valk` woonhuis uit de 17de of 18de eeuw.

Grijs geverfde bakstenen lijstgevel. Zijtopgevels, gevlochten metselwerk, gepleisterde plint. Zes- en vierruits ramen met luiken. Zadeldak met oud-Hollandse pannen. Onderkelderd.

In de 19de en 20ste eeuw was het een boerderij, daarna is de voorbouw gerestaureerd en middels een nieuwe verbindingsgang met de nieuwe achterbouw verbonden.

Raadhuisstraat 53

Op de hoek van de Lageweg was de Edahwinkel van Toon van Rijsbergen gevestigd. Nadien een grossierderij, een kapsalon van Pietje Verwijmeren, elektriciteitswinkel en een groentezaak `De Linden` genaamd. De naam heeft geen relatie met de plataan (als koninginboom geplant) die er voor staat.

Raadhuisstraat 28

Woonhuis met donker grijs geverfd sierpleisterwerk. Vroeger was hier een zuivelwinkel gevestigd waar t.p.v de 2 ramen een grote winkelpui was aangebracht. Links daarvan was een koetshuis met grote deuren waar in de jaren vijftig de eerste

cafeteria annex frietzaak was gevestigd.

Raadhuisstraat 30

Woonhuis met baksteen gemetselde lijstgevel, knipvoegwerk, strekken boven gevelkozijnen met witte natuursteen aanzet en sluitstenen. Gepleisterde plint. T-ramen, Paneeldeur met Jugendstil rooster. Hardstenen dorpels. Zadeldak met oud-Hollandse pannen. Dakkapel met gevleugelde wangen. In 1995 gerestaureerde gevel.

Raadhuisstraat 69-71

Herenhuis, herbouwd in de 19de eeuw. Woningen met voorgevel in eclectische stijl. In 1918 is het linker gedeelte als winkel aangepast. Twee bouwlagen met schilddak. Gepleisterde lijstgevel. Kroonlijst ondersteund door voluten. Witte gebosserde gepleisterde pilastergevel met hardstenen plint, waterlijsten en cassette, fries met consoles onder getande kroonlijst. Etalageraam met portiek. Verdieping met stolpramen en glas-inlood bovenlichten. Schilddak met oud- Hollandse pannen. Achteraanbouw onder zadeldak. De twee woningen vormen een imposant groot pand enigszins merkwaardig gesitueerd, waarvan nr. 69 deels schuil gaat achter Raadhuisstraat 67. Vermoedelijk 17e en 18e eeuwse kernen. Tot omstreeks 1800 stonden hier nog 3 huizen, die later van deze imposante gevel zijn voorzien. Van 1865 tot 1917 woonde hier leerlooier Adriaan van Dijk.

Het gietijzeren rooster op de voordeur heeft de tekst LEDER en in reliëf de kop van een rund. Daarna woonde hier Gerrit Schets, landbouwer, rijtuigverhuurder en autobusexploitant. In het winkelgedeelte was vroeger een kruidenierswinkel van Van den Biggelaar gevestigd. Later een naaimachinezaak, antiquair en showroom voor fietsen.

Raadhuisstraat 40

`Het Fortuyn`bedrijfswooning uit de 17de eeuw (gebouwd voor 1640).

Witgepleisterde voorgevel met zij-top-lijstgevel. Zijgevel met sierankers.

Zadeldak met wolfseind en nieuwe oud-Hollandse pannen. Kelder en opkamer. Huis op straathoek (bepaalde bocht) voormalige herberg.

`Het Noordbrabantsch koffiehuis`. Vanaf 1926 winkelpand `Het Fortuin` met een grote etalage t.p.v. de huidige twee raamkozijnen.

In 1995/1996 is het pand door de huidige bewoners gerestaureerd en in de oude glorie hersteld.

Raadhuisstraat 42 Rijksmonument

`De Prins`, herenhuis uit de 17de eeuw, herbouwd in 1767.

Gebosseerd gepleisterde lijstgevel. Baksteen. Rode

ijsselstenen in zijgevels van voor- en achterhuis met jaartalankers 1767.

Zes- en vierruits schuiframen. Deur met sierroosvenster. Hardstenen trapje bij voordeur. Zadeldaken met kilgoot, gedekt met oud-Hollandse pannen.

De huidige eigenaar is druk in voorbereiding met de restauratie van het pand.

De voornaamheid van 'De Prins' zat niet alleen in de naam, maar was vroeger ook te zien aan de brede hardstenen stoep met palen en gietijzeren schakelkettingen.

In het verleden hebben hier ondermeer een notaris, een burgemeester en enkele dokters gewoond. Ook heeft hier de gepensioneerde officier oud vaandrig Hendrik Frijlink de ontdekker van Petrus van Schendel gewoond.

Raadhuisstraat 48

Vroegere bakkerij met winkel. Bewoond door Frans Moonen en later bakker Van Kuijk. Nu is de bakkerij tot woonhuis verbouwd.

Raadhuisstraat 50

Voormalige Grof- Hoef- en Kachelsmederij. Vroegere eigenaar Peer Vermunt. Eind jaren negentig zijn de gevels gerestaureerd door Pieter Vermunt de 4e generatie Vermunt die er nu een constructiebedrijf heeft.

Raadhuisstraat 91-93

Twee aanzienlijke panden waarin 2006 door heemkundekring De Vlasselt een gedenksteen is aangebracht vanwege de 200ste geboortedag van onze beroemde schilder Petrus van Schendel. Wanneer u geïnteresseerd bent in zijn manier van werken, bekijk dan het door hem aan Terheijden geschonken schilderij dat in de Antonius Abtkerk hangt. Verdere informatie over zijn leven, werken en familie staat beschreven in het boekje nr. 111 van heemkundekring De Vlasselt.

Raadhuisstraat 52

Winkel-woonhuis. Handvorm bakstenen. Lijstgevel met gepleisterde plint. Zij- topgevel. Links zesruits schuifraam. Pui-indeling verder gewijzigd in historische vormgeving. Zadeldak met oud-Hollandse pannen gedekt. De vroegere bewoner Rinus Smulders, elektricien en tevens winkelier in electro-huishoudelijke apparaten, was ook PNEM-medewerker. Later was hier gevestigd 'Het Kleine Baasje' een winkel in volkskunst 'Abracadabra'.

Einde Raadhuisstraat begin Molenstraat en Schansstraat

Op deze splitsing staat een driehoek met panden

waar waarschijnlijk in de 80-jarige oorlog een soort verschansing is geweest waar in een poging van de Staatse in de nacht van 14 op 15 mei 1625 om Breda vanuit Geertuidenberg te ontzetten een hevige veldslag heeft plaats gevonden. Waarbij er 5 gesneuvelde Staatse officieren (later opgehaalde Engelsen), 96 gesneuvelde Engelse soldaten (huurlingen waarvan begraafplaats onbekend) en 16 krijgsgevangenen te betreuen waren. Het aantal gewonden en gesneuvelden die op karren zijn afgevoerd is onbekend.

Schansstraat.

De bestrating met kasseien beter bekend als kinderkoppen is een monumentale bestrating uit 1892. Samen met de oude kopbomen aan het begin van de straat en de lindebomen bij de boerderij bepalen zij het karakteristieke straatbeeld. Tijdens de plaatselijke wielerronde worden deze kasseien bijna net zo gevreesd als bij de wielerklassieker Parijs- Roubaix.

Kleine Schans Rijksmonument

Een aarden strategisch verdedigingswerk. Samengesteld uit 4 bastions omgeven door een gracht. Alleen toegankelijk via een toegang aan die kant waar ook het kanon op de rivier gericht stond. Het verdedigingswerk dateert uit 1637 na de overwinning van Frederik Hendrik. Het is aangelegd om de scheepvaart op de Mark te beschermen, resp. de toevoer naar Breda te beheersen. In 1830 i.v.m de Belgische opstand samen met de Linies naar de ideeën van Menno van Coehoorn (uit 1701) opgeknapt en in de huidige staat hersteld. Op het bastion hoek Schansstraat-Molenstraat ziet u 'De Denker' een vertrouwde figuur. In ± 1985 door een van onze plaatselijke kunstenaars Rob Brandt daar geplaatst. Tijdens de 80-jarige oorlog lag op de plaats van de kleine Schans het legerkamp 'Roma' (naam van de Spaanse commandant) met ± 200 man en een oppervlakte van 28.750 m2. Het was ingericht met tenten en barakken.

Schansstraat 17 Rijksmonument
Boerderij uit de 16e–17e eeuw. Witgepleisterde gevel. Stal met afgeschuinde hoek. Schilddak met oud-Hollandse pannen. Stalaanbouw onder zadeldak met zolderluik en halvemaanvormig stalraampje. Achterhuis onder zadeldak, zesruits schuiframen met luiken. Stal onder zadeldak, deels met oud muurwerk, korfboog ingang.

Voormalig bijgebouw van het 'Omwaterd Blokhuis' of 'Slotje'. De boerderij was tot 1869 een paviljoen met remise en schuur.

Het slotje stond ongeveer 20 meter achter de haag van het Drifke, het pad van de Schansstraat naar de Kleine Dreef.

Wandel de schansstraat uit tot aan het haventje waar nog een huisjes uit c.a. 1900 staat.

Loop daar achterom. Wanneer het geopend is kunt u in het paviljoentje van een kop koffie genieten en even kijken of het pontje vaart. Ga nu via het pad langs de schansgracht weer naar begin het van de Schansstraat.

Kruisbeeld

Een eikenhouten kruisbeeld met corpus, waarvan het corpus nu meer dan 100 jaar oud is. In 1985 door de Terheijdense oud-burgemeester jonkheer L van Bönninghausen aan het kerkbestuur overhandigd. Hij had dat gekocht bij een antiquair in België van het geld dat hij als afscheidscadeau in 1973 van de Terheijdense bevolking had gekregen.

Molenstraat 22

't Barreke. In 1969 begonnen als Bon-Binni-Bar, daarvoor winkeltje van Cees en Pietje van de Broek.

Molenstraat 24-38

Een van de eerste huur-woningen gebouwd in 1904 zie kopgevel nr 38

Molenstraat 25

Woonhuis was van 1850 tot 1975 café. Dit café heette "De Druif" en later "De Wiek". In 1875 verbouwd en tot nu bijna onveranderd.

Lijstgevel van ijsselstenen met grijze plint. Wolfdak met oud-Hollandse pannen.

Molenstraat 38 Rijksmonument

"Molenhuis". Bedrijfswoning uit 1708.

Woonhuis gebosseerd gepleisterd en witgeverfd, bepleisterde zijtopgevel.

Achterzijde met lagedakvoet. Zadeldak bedekt met gegolfde Friese pannen deels met verbeterde Hollandse pannen. Zinken schoorsteenkapen met windvaan.

Molenstraat 40 Rijksmonument

"De Arend". Stellingmolen "Nassau Siegen". Bouwjaar 1742.

Ronde bakstenen gevel. Ingang onder halfboog. Rondboogvensters. Eerste steen boven ingang uit 1742 met de oorspronkelijke naam "Nassau Siegen".

Deze korenmolen is nog altijd in bedrijf. In het winkeltje is van alles te koop op meel- en bakkersgebied.

Molenstraat 37

Sluishuis ± 1940. Bakstenen gevels, zijgevels, topgevels. Zesruits ramen. Zadeldak met tuile du Nord pannen. Industrieel archeologisch belang. Een watergemaal tot woning verbouwd. Hier werd vroeger de turf uit de Zegge overgeladen op schuiten die in de Mark-gat aan de overkant van de weg lagen.

Molenstraat 42

Woonhuis uit 1921

Gepleisterde lijstgevel met rode bakstenen speklagen en hanenkammen met sluitstenen. T-ramen paneeldeur met gietijzerensierrooster. Platdak met aflopend schild.

De eerste eigenaar was molenaar Antonie Rombouts

Molenstraat 52

Nu een prachtig woonhuis waar eens café "De Vriendschap" stond. Beter bekend als "het café bij de ijsbaan" waar menigeen zijn schaatsen

